

Stappenplan voor een veroordeling voor witwassen zonder aantoonbaar gronddelict

Bij witwassen gaat het om voorwerpen die afkomstig zijn uit enig misdrijf. Niet altijd is duidelijk uit wélk misdrijf een voorwerp afkomstig is. Ook in het geval dat niet bekend is uit welk misdrijf een voorwerp afkomstig is, kan de rechter tot een veroordeling voor witwassen komen. De Hoge Raad heeft namelijk duidelijk gemaakt dat bij 'afkomstig uit enig misdrijf' niet bewezen hoeft te worden door wie, wanneer en waar dit misdrijf concreet is begaan.¹

Het Gerechtshof Amsterdam heeft het toetsingskader voor witwassen zonder bekend gronddelict samengevat in het zogenoemde '6 stappen-arrest'.²

Stap 1: Geen direct bewijs voor een specifiek gronddelict

Het specifieke gronddelict is onbekend of kan niet bewezen worden. Het feit dat er bijvoorbeeld antecedenten zijn, is onvoldoende om uit te concluderen dat het voorwerp afkomstig is uit dit gronddelict.

Stap 2: Een vermoeden van witwassen

Is er op basis van feiten en/of omstandigheden sprake van een vermoeden van witwassen? Bij het komen tot dit vermoeden kunnen witwasindicatoren (zoals feiten van algemene bekendheid en witwastypologieën) worden gebruikt.

Stap 3: Verklaring van de verdachte

Indien er sprake is van een witwasvermoeden mag van de verdachte worden verlangd dat hij een verklaring geeft over de herkomst van het voorwerp waarvan wordt vermoed dat het uit witwassen afkomstig is. De feiten en/of omstandigheden 'schreeuwen om een verklaring'.³ Indien een verdachte weigert te verklaren kan dit ook meewerken in de conclusie dat enig voorwerp van misdrijf afkomstig is.

Stap 4: Eisen aan de verklaring van de verdachte

De verklaring over de herkomst van het voorwerp moet concreet, min of meer verifieerbaar en op voorhand niet hoogst onwaarschijnlijk zijn.⁴ Daarnaast heeft de rechter bepaald dat naast de mogelijke legale bron ook de geldstromen inzichtelijk moeten worden gemaakt.

Stap 5: Onderzoek Openbaar Ministerie

Voldoet de verklaring aan de criteria genoemd onder stap 4, dan is het aan het Openbaar Ministerie onderzoek te (laten) doen naar de genoemde alternatieve herkomst van het voorwerp.

Stap 6: Conclusie trekken

Indien op basis van het onderzoek genoemd onder stap 5 met voldoende mate van zekerheid kan worden uitgesloten dat het voorwerp waar de verdenking betrekking op heeft een legale herkomst heeft, kan worden gesteld dat er sprake is van 'afkomstig uit enig misdrijf'. Immers, de enige aanvaardbare verklaring voor de herkomst van het voorwerp is een criminele herkomst.⁵

Mocht je vragen hebben naar aanleiding van dit stappenplan neem dan gerust contact op met het AMLC.
E-mail: AML.Centre_Postbus@belastingdienst.nl

¹ HR 28 september 2004, ECLI:NL:HR2004:AP2124

² Gerechtshof Amsterdam 11 januari 2013, ECLI:NL:GHAMS:2013:BY8481

³ EHRM 8 februari 1996. Het EHRM heeft in deze zaak, bekend onder de naam 'Murray', vastgesteld dat een weigering om te verklaren, mits voldaan is aan de voorwaarden in die uitspraak genoemd, mee mag werken tot het bewijs en niet in strijd is met het recht op een eerlijk proces.

⁴ Gerechtshof Den Haag 12 maart 2008, LJN BC6500 en HR 13 juli 2010, NJ 2010, 456 en HR 19 december 2014, ECLI:NL:HR:2014:3687

⁵ EHRM Zschüschen t. België, <http://hudoc.echr.coe.int/eng/?i=001-174209>. Het EHRM heeft in deze witwasprocedure bepaald dat in een bewijsconstructie zoals hier beschreven, het niet onredelijk is om van de verdachte te verwachten dat hij een geloofwaardige uitleg geeft over de herkomst van het geld, en ook dat er een conclusie aan het zwijgen van de verdachte mag worden verbonden zolang een veroordeling maar niet alleen of voor het overgrote deel steunt op dat zwijgen.